

Complexnummer: 515606

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Ewsum

Aantal complexonderdelen

5

Monumentnummers van complexonderdelen

515607, 515608, 515609, 515610, 515611

Woonplaats

Middelstum

Gemeente

Eemsdelta

Provincie

Groningen

Locatie van het hoofdobject

BY Oosterburen 1, Middelstum

Complexomschrijving

Omschrijving van het complex

De in oorsprong middeleeuwse aanleg/structuur (in latere eeuwen uitgebreid en verfraaid) van het borgterrein Ewsum is in zeer goede staat bewaard gebleven; het ligt ten noordoosten van het dorp Middelstum en ongeveer 150 meter ten oosten van het Boterdiep. Het borgterrein (de borg zelf is in 1863 afgebroken) heeft een min of meer vierkante plattegrond en bestaat uit een dubbele omgrachting met oude lindensingels; ook de oprijlaan heeft een fraaie beplanting met oude lindes; in het verlengde van de laan liggen de twee dammen over de grachten; op het centrale eiland staat nog de uit 1472 daterende geschutstoren; op het terrein tussen de grachten staat het oostelijke bouwhuis (schathuis) met de daaraan vastgebouwde grote schuur van 1932; het linker bouwhuis is in 1862 afgebroken. Het complex ligt zeer markant in het open agrarische gebied van het Groningse Hogeland; het complex wordt begrensd door de sloten die langs de buitenzijde van de singels en oprijlaan lopen.

De HISTORISCHE BUITENPLAATS EWSUM omvat de volgende onderdelen: GESCHUTSTOREN (1), PARKAANLEG (2), SCHATHUIS (3), SCHUUR (4) en HEKPALEN (5). Op de bij de omschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding der onderdelen aangegeven.

Waardering van het complex:

De historische buitenplaats is van algemeen belang

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de ouderdom;
- vanwege het feit dat de symmetrische, in oorsprong middeleeuwse structuur van het borgterrein zo gaaf bewaard gebleven is;
- vanwege de grote landschappelijk-visuele waarde van het markante silhouet van de enigszins scheefgewaaide oude linden in de singels en oprijlaan;
- vanwege de oude geschutstoren uit 1472;
- vanwege de bijzondere schuur in de stijl van de Amsterdamse School uit 1932.

Monumentnummer*: 515607

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 augustus 2005
Kadaster deel/nr 82777/8

Woonplaats* Middelstum
Gemeente* Eemsdelta
Provincie* Groningen

Locatiennaam BY Oosterburen 1, Middelstum
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* Middelstum
Sectie* G
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 287

Omschrijving**

Onderdeel 1

Omschrijving

GESCHUTSTOREN, 1472, volgens een ingemetselde cartouchesteen; enig bouwdeel van de borg, dat nog resteert; half in de gracht staand (op de zuidoostpunt van het borgeiland) min of meer rond bakstenen gebouw op natuurstenen voeting (waarboven enige lichtspelen) van één bouwlaag onder laag tentdak met 7 vlakken bekroond door een vierkante polychrome houten pinakel met 4 wapens op een bakstenen voet, die het verlengde is van de centrale pijler, waarop waaivormig de gewelven rusten; dak met grijze pannen en lood op de kepers tussen de dakvlakken; in 1991 is het gebouw gerestaureerd.

N.B.: het is onbekend wat er nog onder het maaiveld in archeologisch-bouwkundige zin van de borg resteert; het terrein is op dit moment een wildernis.

Waardering

GESCHUTSTOREN van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de bijzondere architectuur en vorm;
- als -in historische zin- functioneel onderdeel van het complex;
- vanwege de cultuurhistorische waarden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Borg

Monumentnummer*: 515608

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 augustus 2005
Kadaster deel/nr	82777/14

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Middelstum	Eemsdelta	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Middelstum	G			864
Middelstum	G			865
Middelstum	G			866
Middelstum	G			860
Middelstum	G			861
Middelstum	G			289
Middelstum	G			862
Middelstum	G			288
Middelstum	G			286
Middelstum	G			287
Middelstum	G			863

*Omschrijving***

Onderdeel 2

Omschrijving

PARKAANLEG, bestaande uit a. oprijlaan b. terrein tussen de grachten c. singels met rondwandeling en zijlaan

ad a.: de ongeveer van zuid naar noord lopende oprijlaan (tracee XVII of ouder) begint aan de Oosterburen en eindigt centraal bij de dam over de buitengracht; beplanting: aan weerszijden van de met puin verharde laan een enkele rij gekandelaberde linden (XIX).

ad b.: het terrein tussen de grachten is begroeid met gras; vroeger waren hier de moestuin, boomgaard en kwekerij; in de zuidoosthoek staan het rechter schathuis (3) en de daaraan vastgebouwde grote landbouwschuur (4); langs de west-, noord- en oostzijde van het terrein staat langs de buitengracht een singel van een enkele rij gekandelaberde linden, XIX; langs de oostzijde van de binnengracht eveneens. Deze linden en de exemplaren van de oprijlaan zijn door de overwegend westelijke wind enigszins scheefgewaaid, hetgeen

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

een zeer markant landschappelijk beeld oplevert. Op de plaats van de beide dammen die in verlengde van de oprijlaan in de grachten liggen waren vroeger bruggen.

ad c.: tussen de buitengracht en het open land een wat hoger opgeworpen aarden wal met rondwandeling, aan de buitenzijde begeleid door jonge singelbeplanting. Vroeger liep er een lindenlaan vanaf de zuidwestpunt van het borgterrein naar het Boterdiep; daar stond een klein zomer- of theehuis; de linden zijn in 1906 gekapt; het tracee was nog herkenbaar in het terrein en is recentelijk opnieuw voorzien van begeleidende beplanting. Deze zijlaan sluit aan op de rondwandeling.

Waardering

PARKAANLEG van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de vrijwel ongestoorde in oorsprong middeleeuwse structuur van het borgterrein;
- vanwege de eeuwenoude laan- en singelbeplanting van linden;
- vanwege de markante, landschappelijk-visuele silhouetwerking.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515609

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	22 augustus 2005
Kadaster deel/nr	82777/17

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Middelstum	Eemsdelta	Groningen

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Middelstum	G			287

Omschrijving**

Onderdeel 3

Omschrijving

SCHATHUIS, XVIII; van de beide schathuizen (bouwhuizen) is alleen het rechter (= oostelijke) bewaard gebleven; bakstenen gebouw van één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder twee evenwijdige noord-zuid gerichte zadeldaken met zakgoot; het oostelijke dak is lager; beide gedekt met nieuwe grijze pannen; in het midden van de lange (westelijke) voorgevel een getoogde inrijdeur met daarboven in het verlengde van de gevel een bakstenen dakkapel onder zadeldakje met windveren; in het geveltje een rond venster; daaronder een ingemetselde zandstenen wapenstein (Tamminga) op balustervormig hoogrelief met acanthus- bladeren, XVII; rechts van de inrijdeur vier zeslichtvensters; links één dito venster, twee kleine vierlichtvensters en een laag deurtje.

Waardering

SCHATHUIS van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de cultuurhistorische waarden;
- als functioneel onderdeel van het complex.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Bouwhuis

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 515610

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 augustus 2005
Kadaster deel/nr 82777/1

Woonplaats* Middelstum
Gemeente* Eemsdelta
Provincie* Groningen

Kadastrale gemeente* Middelstum
Sectie* G
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 287

Omschrijving**

Onderdeel 4

Omschrijving

SCHUUR, 1932 naar ontwerp van S.A. Veenstra; Amsterdamse School; bakstenen gebouw met één bouwlaag op rechthoekige plattegrond onder twee evenwijdige oost-west gerichte rietgedekte wolfdaken (wolfseinden praktisch verticaal!) met zakgoot; aan deel van oostgevel schathuis vastgebouwd; de zuidelijke kap, waaronder stalling voor melkvee, is lager; noordgevel: d.m.v. pilasters in zeven traveeën verdeeld; de buitenste twee (met deuren) smaller; de andere vijf met telkens drie vierlichtvensters in gegoten beton; in het rieten dakvlak boven deze gevel vijf halfronde dakkapellen met rietdekking, langzaam tunnelvormig oplopend en tenslotte verdwijnend in het dakvlak; oostgevel: twee bouwlagen; parterre 3 dubbele inrijdeuren, waarvan één hoger; acht betonramen als noordgevel; op verdieping dezelfde betonramen (8 stuks) van een iets kleiner formaat en centraal onder elk der twee daknokken, tot net onder de rieten wolfseinden, een smal verticaal venster met roedeverdeling van 6 boven elkaar geplaatste driehoeken; zuidgevel: ook 7 traveeën breed, de middelste met een dubbele staldeur, dezelfde ramen als noordgevel; in het dakvlak een zeer lange dakkapel met 10 gekoppelde vensters, op de daknok een langgerekte opbouw met ventilatiespleten; kapel en opbouw beide met riet gedekt; op de noordelijke kap een overhoekse vierkante dakruiter met ventilatiespleten en een windvaan. De westgevel heeft aan de noordzijde een dubbele inrijdeur met links ervan een ingemetselde bouwsteen "S.L.Vinhuizen * I.Dijksterhuis, 19 mei 1932"; de rest van de gevel is blind en verbonden met het schathuis; N.B: om een architectonische éénheid te krijgen heeft men de noordgevel van het schathuis voorzien van dezelfde betonvensters en een kleine deur als die in de schuurgevels!

Waardering

SCHUUR van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de bijzondere architectuur;
- vanwege de relatief grote uniciteit;
- vanwege de cultuurhistorische waarde.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

Schuur(L)

Monumentnummer*: 515611

Status rijksmonument
Inschrijving register* 22 augustus 2005
Kadaster deel/nr 82777/4

Woonplaats* Middelstum
Gemeente* Eemsdelta
Provincie* Groningen

Locatiennaam Middelstum
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Middelstum	G			287
Middelstum	G			286

Omschrijving**

Onderdeel 5

Omschrijving

HEKPALEN, 1932, aan het begin en het einde (op de eerste dam) van de oprijlaan; twee stel witgeverfde palen, gegoten in beton, vierkant met hoekfacetten en afgeronde kop met vier vlakken; voorzijde met eenvoudige laagrelieffversiering, waarin EW - SUM en de initialen van de bouwheer en diens echtgenote (zie de bouwsteen van de schuur); kop en reliëfvlak rood, facetten en initialen blauw geverfd; nog schamele restanten van ijzeren hekvleugels en wangen in simpel traliewerk.

Waardering

HEKPALEN van algemeen belang

- vanwege de ouderdom;
- vanwege de uniciteit;
- vanwege de cultuurhistorische en ornamentale waarden;
- als historisch functioneel onderdeel van het complex.

Hoofdcategorie Subcategorie Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen